

(La séance publique est ouverte à 14.31 heures.)

1. Ouverture de la séance publique

M. Fernand Etgen, Président | Ech maachen d'Sitzung op.

Huet d'Regierung eng Kommunikatioun ze maachen?

Mme Corinne Cahen, Ministre | Nee, dat ass net de Fall, Här President.

2. Communications

M. Fernand Etgen, Président | Ech hu follgend Kommunikatiounen un d'Chamber ze maachen:

D'Lëscht vun den neie parlamentareschen Ufroen a vun den Äntwerten ass um Büro deponéiert.

D'Lëscht vun de Projeten, déi säit der leschter Sitzung deponéiert gi sinn, ass verdeelt ginn.

D'Lëscht mat de Petitiounen, déi säit der leschter Sitzung deponéiert goufen, ass och verdeelt ginn.

Communications du Président – séance publique du 13 décembre 2022

1) La liste des questions au Gouvernement ainsi que des réponses à des questions est déposée sur le bureau.

Les questions et les réponses sont publiées au compte rendu.

2) Les projets de loi suivants ont été déposés auprès de l'Administration parlementaire :

8113 – Projet de loi portant modification :

1° de la loi modifiée du 12 septembre 2003 relative aux personnes handicapées ;

2° de la loi modifiée du 28 juillet 2018 relative au revenu d'inclusion sociale

Dépôt : **Mme Corinne Cahen**, Ministre de la Famille et de l'Intégration, le 08/12/2022

8114 – Projet de loi portant création d'une allocation complémentaire pour personnes âgées

Dépôt : **Mme Corinne Cahen**, Ministre de la Famille et de l'Intégration, le 08/12/2022

8115 – Projet de loi instituant un régime d'aide en faveur de la primo-crédation d'entreprise

Dépôt : **M. Lex Delles**, Ministre des Classes moyennes, le 08/12/2022

8116 – Projet de loi modifiant la loi modifiée du 23 décembre 2016 instituant un régime d'aides pour la promotion de la durabilité, de l'utilisation rationnelle de l'énergie et des énergies renouvelables dans le domaine du logement

Dépôt : **Mme Joëlle Welfring**, Ministre de l'Environnement, du Climat et du Développement durable, le 08/12/2022

8117 – Projet de loi portant modification de l'article L. 222-9 du Code du travail

Dépôt : **M. Georges Engel**, Ministre du Travail, de l'Emploi et de l'Économie sociale et solidaire, le 12/12/2022

3) Les demandes de pétition suivantes ont été déposées :

2551 – Demande de pétition publique : Contre la suppression des bus pour la Goodyear!!

Dépôt : **M. Stéphane Brunel**, le 07/12/2022

2552 – Demande de pétition publique : Plus de congés pour raisons familiales pour les monoparentaux

Dépôt : **Mme Raquel Gomes da Silva**, le 07/12/2022

2553 – Demande de pétition publique : Begleitpersonen / Krankenschwester im Bus auf dem Weg nach Hause bei Kindern mit Behinderung

Dépôt : **Mme Natascha Schleich**, le 08/12/2022

2554 – Demande de pétition publique : D'Recht, dass de Loyer, deen de Bierger zu Lëtzebuerg muss bezuelen, fir iwwerhaupt en Ennerdaach ze hu fir ze wunnen, soll därfe vun de Steieren ofgehalen ginn

Dépôt : **Mme Rita Berens**, le 08/12/2022

N.B. Les intitulés des pétitions sont susceptibles d'être modifiés tant que la Conférence des Présidents n'a pas statué sur leur recevabilité.

(Tous les documents peuvent être consultés auprès de l'Administration parlementaire.)

3. Changement de composition d'une commission parlementaire

Wat d'Zesummesetzung vun der Commission de la Justice ugeet, huet d'LSAP-Fraktioun ugefrot, datt den Här Mars Di Bartolomeo d'Madamm Cécile Hemmen all Kéier fir de Punkt iwwert d'Proposition de loi 8049 iwwert déi penal Responsabilitéit vu Regierungsmemberen ersetzt, an dat bis zum Enn vun der Prozedur vun dëser Proposition de loi.

Ass d'Chamber mat der Ofännerung, wat d'Zesummesetzung vun der parlamentarescher Kommissioun ugeet, averstanen?

(Assentiment)

Dann ass dat esou decidéiert.

4. Ordre du jour

Den Ordre du jour, sou wéi d'Présidentekonferenz e virschléit, ass lech zougestallt ginn.

Ass d'Chamber mat dësem Ordre du jour averstanen?

(Assentiment)

Dann ass et och esou decidéiert.

5. 8080 – Projet de loi concernant le budget des recettes et des dépenses de l'État pour l'exercice 2023 et modifiant :

1° la loi générale des impôts modifiée du 22 mai 1931 (« Abgabenordnung ») ;

2° la loi modifiée du 4 décembre 1967 concernant l'impôt sur le revenu ;

3° la loi modifiée du 12 février 1979 concernant la taxe sur la valeur ajoutée ;

4° la loi modifiée du 21 décembre 1998 concernant le budget des recettes et des dépenses de l'État pour l'exercice 1999 ;

5° la loi modifiée du 23 décembre 2005 portant introduction d'une retenue à la source libératoire sur certains intérêts produits par l'épargne mobilière ;

6° la loi modifiée du 18 décembre 2009 organisant l'aide sociale ;

7° la loi modifiée du 17 décembre 2010 fixant les droits d'accise et les taxes assimilées sur les produits énergétiques, l'électricité, les produits de tabacs manufacturés, l'alcool et les boissons alcooliques ;

8° la loi modifiée du 17 décembre 2010 concernant les organismes de placement collectif ;

9° la loi modifiée du 27 mars 2018 portant organisation de la sécurité civile ;

10° la loi modifiée du 25 mars 2020 portant création du Fonds spécial de soutien au développement du logement ;

11° la loi du 30 juillet 2021 relative au Pacte Logement 2.0

8081 – Projet de loi relative à la programmation financière pluriannuelle pour la période 2022-2026

Mir kommen de Mëtten zum Rapport vun der Finanzkommissioun iwwert de Projet de loi 8080 vum Staatsbudget fir d'Joer 2023 an iwwert de Projet de loi 8081 iwwert déi finanziell Programmation fir d'Joren 2022–2026. An d'Wuert huet elo de Rapporteur vun dësen zwee Projet-de-loien, den honorabelen Här Max Hahn. Här Hahn, Dir hutt d'Wuert.

Rapport de la Commission des Finances et du Budget

M. Max Hahn (DP), rapporteur | Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, Dir Dammen an Härén, léif Membere vun der Regierung, ech erënnere mech, wéi wann et gëschter gewiescht wier, un dee sonnen Dag am Mäerz viru bal dräi Joer, wou hei am Land d'Schoulen hir Dieren hu missen zoumaachen. Kuerz drop si vill Betriber an d'soziaalt Liewe vun eis alleguerten op Äis geluecht ginn.

Ech erënnere mech u laang Schlaangen an de Supermarchéen an un déi mëscheneidel Stroossen dobaussen. Keen hätt deemools geduecht, wéi laang dee Virus eist Liewen am Grëff géif halen. Kaum hate mir bei der Pandemie Liicht um Enn vum Tunnel gesinn, huet Russland mat sengem Ugrëffskrich an der Ukrain d'Welt aus de Fuge bruecht. D'Sécherheetslag an Europa an an der Welt ass nohalteg verännert a mir sti viru groussen Erausforderungen.

Jo, mir liewen an engem Joerzéngt vu kolossalén Émbréch, dat wësse mer, och wa mir nach ganz am Ufank vun den 2020er-Jore stinn. Villes, wat eis gëschter vertraut a sécher erschéngt huet, ass haut fundamental a Fro gestallt. D'Welt ass eng aner wéi virun dräi Joer. D'Welt an och eist Zesummeliewen sinn haut anescht ewéi nach virun dräi Joer.

Wa mir an zéng Joer op dës Epoch zrëckkucken, wäerte mir feststellen, dass déi global Evenementer, déi eis säit 2020 iwwerrennen, nohalteg en déifgräifenden Impakt op eist Land an eis Gesellschaft haten, deels am Groussen an deels am Klengen.

Et ass un eis alleguer, dofir ze suergen, dass den Impakt, dee bleift, e positive wäert sinn. Krise sinn eis net friem, mir haten der scho vill an der Geschicht vu eise Land a bis ewell si mer ëmmer gestärkt doraus ervirgaangen. Mir sollten alles drusetzen, dass eis dat och dës Kéier geléngt!

Eis Zukunft, déi fänkt haut un, well d'Decisiounen, déi mer haut huelen, d'Leitplanke fir eist Zesummeliewe vu muer sinn. Dofir därefer mir d'Verännerungen a Krisenzäiten net einfach iwwer eis ergoe loossen, mee mir musse selwer op dës Verännerungen awierken, léieren, domadder ëmzegoen, a si souguer aktiv matgestalten!

An de leschte Krisejoren hunn d'Regierung an d'Chamber eise Bierger a Frontalieren an Zäite vu grousser Onsécherheet Sécherheet a Perspektive ginn. An dëst spigelt sech och am Budget erëm, deen ech lech haut presentéieren, e Budget vun der sozialer Kohäsioun, e Budget vun der Responsabilitéit, e Budget fir e besert Zesummeliewen.

D'Efforten, déi sech am Budget fir d'nächst Joer erëmfannen, déi si beispilllos: 2,5 Milliarden Euro huet d'Regierung mobiliséiert, fir de Leit an de Betriber d'Moyenen ze ginn, fir dës schwierge Zäiten ze iwwerstoën. Dëst ass e risegen Éischt-Hëlfs-Pak, fir d'Präisdeierecht ze bremsen an d'Kafkraaft ze erhalen. An dësen Éischt-Hëlfs-Pak dréit och seng Friichten, wéi déi lescht Zuele vum Stateg beleeën.

Eng Éischt Hëllef ass essenziell, mee genee sou wichteg ass d'Versuergung duerno. Bei engem Staatsbudget sinn déi beschten Noversuergungsmesuren Investitiounen an d'Zukunft. E Land, dat net investéiert, dat verspillt seng Zukunft! D'Regierung dergéint setzt op d'Zukunft: 3,8 Milliarden, fir d'Offer un abordablem Wunraum an d'Luucht ze setzen, fir d'Efforten am Kampf géint d'Klimakris ze verstärken a fir eis Infrastrukturen auszebaue wéi Schoulen, Spideeler, Altersheemer a fir eis Mobilitéit vu muer ze preparéieren!

Déi Investitiounen sinn och méi néideg wéi jee! Et ass net de Moment, sech vun der Kris lămen ze loosse. Et ass de Moment, d'Efforte vun de leschte Jore konsequent weiderzeféieren a virun allem och nei Akzenter ze setzen, fir gestärkt aus dëser Kris erauszekommen!

Jo, den Defizit beim Zentralstaat ass mat 2,8 Milliarde ganz substanzuell. Mee a Krisenzäite sinn héich Ausgaben net just akzeptabel, si sinn onëmgänglech. D'Fro ass net: Kënne mer eis déi Depensé leeschten? D'Fro ass: Kënne mer eis et leeschten, se net ze maachen?

Här President, ech wäert a mengem mëndleche Rapport fir d'Éischt de Budget fir dat nächst Joer an déi finanziell Programmation fir d'Joren 2023–2026 presentéieren. Ech sinn awer och dervunner iwwerzeegt, dass déi zentral Froen, mat deene sech d'Politik déi nächst Jore beschäftege muss, ronderëm e bessert Zesummeliewen hei am Land dréien. Dorop wäert ech a mengem zweeten Deel vun der Ried agoen.

Här President, vun Ingenieure gëtt gäre mol behaapt, dass si reng an Zuelen denken. An effektiv, als Ingenieur sinn ech iwwerzeegt, dass Zuelen hëllefen, eis wirtschaftlech a budgetär Situatioun anzeuerdnen, mee ech wäert awer probéieren, an dësem finanztechneschen Deel hannert déi deels abstrakt Zuelen ze kucken.

Momentan dréit d'Weltwirtschaft méi lues. No enger staarker wirtschaftlecher Reprise d'lescht Joer hu fir d'Éischt d'Liwwerenkpäss an duerno d'Energiekris der Weltwirtschaft séier erëm d'Loft aus de Seegele geholl. Wann ee sech déi lescht Previsiounen vum Internationale Währungsfond aus dem Oktober ukuckt, da gesäit een, dass dës par rapport zu den Zuelen aus dem Abrëll no ënnen revidéiert goufen. Aktuell gesäit et esou aus, wéi wann d'Weltwirtschaft sech eréischt um Enn vum nächste Joer erëm géif ufänken ze erhuelen.

D'Inflatioun, déi gréisstendeels duerch déi héich Energiepräisser bedéngt ass, ass ouni Zweifel am Moment déi gréisst wirtschaftlech Erausforderung fir Lëtzebuerg an Europa. Mëttlerweil gesäit een och, dass d'Inflatioun net méi just op déi héich Energiepräisser zrëckzuféieren ass, et gesäit een och, dass d'Inflatioun all d'Secteur vum der Wirtschaft treëft.

D'Inflatioun läit zu Lëtzebuerg aktuell bei 6,4 % op ee Joer gekuckt. Fir ze vergläichen: 2019 louch se bei 1,7 %, 2020 bei 0,8 % an 2021 bei 2,5 %. An der Eurozon läit d'Inflatioun iwwerdeems aktuell bei ronn 10 %. Dës Inflatiounsuele leie wäit iwwer deem vun der europäescher Zentralbank gesatene Zil vu maximal 2 %, fir eng Präisstabilitéit fir d'Bierger ze garantéieren.

Wa mer eis déi international Landschaft méi am Detail ukucken, da gesi mer, dass déi héich Inflatioun an déi schwach wirtschaftlech Croissance alleguer déi grouss Industrienatiounen virun déi selwecht Problemer stellt. China ass den Abléck virun allem weinst senger Null-Covid-Politik mat engem niddrege Wuesstum konfrontéiert. Reegelméisseg a groussflächeg Confinementen hunn der chinesescher Wirtschaft zugesat. Wat déi kierzlech annoncéiert Oplackerunge vun de Coronamesuren a China brénge, bleift ofzewarten.

Fir d'USA bleift d'Inflatioun, gradesou wéi an Europa, ee vun de gréisste Problemer. D'Unhiewe vum Leetzens wäert d'Wirtschaft weider kuerzfristeg ausbremsen. Wat d'Inflatioun ugeet, gëtt virausgesot, dass se an den USA eréischt Enn 2024 erëm a vun der amerikanescher Zentralbank ugestriefte Barragë leie wäert.

Grad als kleng an oppen Ekonomie si mir besonnesch un déi wirtschaftlech Entwécklung am Ausland gekoppelt. Déi Lëtzebuurger Wirtschaft war d'lescht Joer mat engem Wuesstum vu 5,1 % no un der Moyenne aus der Europäescher Unioun. Am Pandemiejoer 2020 ass eis Wirtschaft awer nëmme 0,8 % zrëckgaangen, am Verglach zu 5,7 % an der Europäescher Unioun. D'Lëtzebuurger Wirtschaft huet sech also an der Kris besser gehale wéi déi vun eisen Noperen, dat dank den Hëllefsmesuren souwéi der Struktur vun eiser Wirtschaft.

Fir dat aktuell Joer läit de Wuesstum vun eisem PIB bei 1,7 %. D'nächst Joer soll dës bei 1,5 % leien. Dat sinn déi aktuellsten Zuelen aus der Dezemberronn vum Statec.

D'Situatioun um Aarbechtsmaart gesäit weiderhi gutt aus, och wann d'Evolution déi lescht Méint mander dynamesch war. De Chômage-Taux ass säit sengem relative Pic vu 7 % am Mee 2020 kontinuierlech gefall, op 4,7 % vum Februar bis Juni dës Joer. An de leschte Méint ass de Chômage-Taux allerdéngs licht eropgaangen op 4,9 %.

Wann ee vun der Situatioun um Aarbechtsmaart schwätzt, dann dierf een ee Problem net vergiessen, dat ass déi unhalend Penurie u qualifiziertem Personal. Enn Oktober huet d'ADEM 13.000 fräi Poste gezielt. Dat ass eng generell Problematik, déi ëmmer erëm an Entrevuen, déi ech déi lescht Méint hat, opkomm ass.

Als Beispill kann een de Bausector nennen. Hei soen zwee Drëttel vun den Entrepreneuren, dass si Recruitmentsschwierigkeiten hunn. A souguer wann de Problem vum Feele vu qualifiziertem Personal sollt duerch déi aktuell Konjunktur temporär reduzéiert ginn, brauche mir eng laangfristeg Strategie fir qualifiziert Fachpersonal, well eng Energietransitioun ass ouni gutt ausgebildete Leit net ze meeschten.

Wann een zu Lëtzebuerg vu Kafkraaft an Inflatioun schwätzt, dann ass een och ganz séier bei eisem Indexsystem. De Statec geet dovun aus, dass eng Indextranche Ufank d'nächst Joer kënnt, an do kënnt dann nach am Abrëll déi Indextranche vum Juli 2022 derbäi, déi am Kader vum éischten Tripartite-Accord no hanner verréckelt ginn ass. Et ass doriwwer eraus méiglech, dass Enn 2023 eng drëtt Indextranche ufält.

Am Kader vum der leschter Tripartite-Ronn hat de Statec ausgerechent, wéi d'Mesurë sech géifen op d'Inflatioun auswirken. D'Begrenzung vum Gaspräis op plus 15 % géif d'Inflatioun ëm 2 % drécken an d'Stabiliséierung vum Stroumpreis géif 1 % mander Inflatioun bedeiten. De Statec huet deemools gerechent, dass all Tripartite-Mesuren zesummegehol d'Inflatioun ëm ganzer 3,8 % bremse géifen.

Rezent huet de Statec de konkreeten Impakt vun den Energiemesuren op d'Kafkraaft vun de Stéit berechent. De Statec huet verglach, wéi d'Situatioun dank den Energiemesuren ausgesäit par rapport zu engem Szenario ouni Mesuren, deemno en Szenario, wou d'Indextranchen normal erfall wieren. Relativ gesi klëmmt de Kafkraaftgewinn vun de Stéit mat niddrengem Revenu dank de Mesurë méi staark, wéi wann den Index erfall wier a keng Mesurë geholl gi wieren. Also sinn d'Energiemesuren an deem Sënn sozial cibléiert.

Déi verschidde Krisen wierke sech net d'selwecht op déi ënnerschiddlech Secteuren vun eiser Wirtschaft aus. De Finanzsektor bleift weiderhin dat wichtegst Standbeem vun eiser Ekonomie. Dank ënner anerem dem Teletravail huet dee Sektor sech an der Pandemie gutt gehalen a konnt weider fonctionéieren.

Mir ziele momentan 121 Banken zu Lëtzebuerg. D'CSSF, déi d'Bankeplaz surveilléiert, zielt iwwer 950 Mataarbechter. An dat ass e Plus vun iwwer 135 % verglach mat virun zéng Joer.

Am Moment ginn iwwer 5 Billiounen Euro an eise Fonge geréiert – 5 Billiounen oder anescht ausgedréckt: 5.000 Milliarden! D'Recetten, déi mir iwwer d'Taxe d'abonnement erakriegen, bleiwen, de Previsiounen no, bis op d'mannst 2026 stabil. Dës Joer kommen iwwer dee Wee geschaten 1,4 Milliarden an d'nächst Joer 1,2 Milliarden Euro eran.

D'Joer huet och am Bausector gutt ugefaangen, mee d'Stëmmung bei den Entrepreneuren verschlechtert sech, well hir Commande-Carneten net méi esou geféllt sinn ewéi virun. D'Baukäschte klamme mat 15 % op d'Joer gesinn am Moment méi séier wéi d'Verkafspräisser vun den Immobilien.

Wat d'Industrie ugeet, sou ass och dës Sektor, fir net ze soen besonnesch dës Sektor, staark vum Krich an der Ukrain an den héijen Energiepräisser betraff. D'Vertraue vun der Industrie an d'Zukunft hält weider of, sou wéi dat och europawäit de Fall ass.

De Sektor vun den netfinanziellen Déngschtleestungen huet par konter gutt Perspektiven. Mam Ophiewe vun de sanitäre Restriktiounen hunn d'Activitéiten vum Horeca-Sektor souwéi d'Reesen nees kënne weidergoen. Am Handel gesäit et allerdéngs mander gutt aus, well d'Consummation nolléist.

D'Perspektive fir d'Kontabilitéits- a juristesche Services sinn och mander virdeelhaft. Dat dierf een net vernoléisseg, well dës Sousector e groussen Deel vun eiser Wirtschaft ausmécht.

Här President, d'Perspektive fir eis Wirtschaft bleiwen ongewëss. Mee generell ass de Constat, dass d'Wirtschaft no der kuerzer Postcovidreprise erëm e Coup kritt huet. Fir Finanzpolitik maachen ze kënnen, sinn dës Previsiounen immens wichteg. D'Finanzpolitik beweegt sech awer och am Kader vun den Ziler, déi sech d'Politik déi lescht Joerzénge ginn huet. Dës besteet engersäits aus den Ziler, déi am Koalitionsaccord festgehale goufen, an anerersäits och aus den Obligatiounen, déi mir um europäeschen Niveau geholl hunn.

Am Abrëll krute mer an deem Kader de Stabilitéits- a Wuesstumsprogramm vum der Finanzministesch Yuriko Backes hei an der Chamber presentéiert. Deemools, also knapp zwee Méint nom Ufank vun der russescher Invasioun vun der Ukrain, hunn d'Previsiounen kloer missen no ënnen ugepasst ginn. Fir d'Joer 2022 gouf als Konsequenz d'Wuesstumsprognose ëm ganzer zwee Prozentpunkte no ënnen revidéiert.

Am Kader vum Europäesche Semester krut Lëtzebuerg dann och Recommandatiounen vum Conseil gemaach. Virun allem gëtt dem Land geroode, déi lafend Depensen am A ze behalen, fir d'Viabilitéit vun de Staatsfinanzen ze garantéieren, a gläichzäiteg d'Investissementen an d'Energietransitioun eropzeschrauwen.

De Gesetzesprojet iwwer de Budget pluriannuel setzt d'Jalone fir d'effentlech Finanzen an der Period 2022–2026.

De Solde vum Gesamtstaat louch d'lescht Joer nach bei méi wéi 500 Milliounen Euro Iwwerschoss. Dës Joer ass dës Solde awer op en Defizit vu bal 300 Milliounen Euro gefall. Fir dat nächst Joer gëtt souguer mat engem Minus vu ganzer 1,8 Milliarden Euro

gerechent. Eréischt ab dem Joer 2024 geet et erëm lues a lues Biergop.

Den Haaptgrond fir d'Verschlechterung vum Solde sinn déi sëllege Krisen, mat deene mer konfrontéiert sinn, virun allem déi aktuell Energiekris. Duerch déi zwee Solidaritéitspäck geet eis Staatsverscholdung weider an d'Luucht, wat och en Impakt op d'Staatsfinanzen huet.

Wann een de Budget pluriannuel vum dësem mam leschte Joer vergläicht, dann ass déi Verschlechterung vun de Staatsfinanzen kloer ze gesinn. De Solde vum Gesamtstaat wäert op der Period 2023–2025 ënnert de Previsiounen aus dem Oktober zejoert leien.

D'Depensé vum Gesamtstaat, spréich Zentralstaat, Sozialversécherung a Gemengen, klammen ëm 5,4 % pro Joer an der Moyenne tëscht 2023–2026. D'Recettë klammen an der selwechter Period awer nëmmen ëm 5,1 %.

2022 sinn d'Depensen ëm 9,5 % geklommen, dat, wéi gesot, gréisstendeels wéinst de staatlechen Hëllefsmesuren. Gläichzäiteg sinn d'Recetten ëm 6,6 % eropgaangen, dat, ënner anerem, well ugangs des Jores d'Wirtschaft ugefaangen hat, sech ze erhuelen, a well duerch den Index d'Masse salariale an d'Luucht gaangen ass a soumat och d'Recetten op der Lounsteuer.

Et muss een awer bedenken, dass d'Evolution vum de Steuerrecettë manner héich ausgefall ass duerch den Energiesteierkredit. Dese gouf jo decidéiert, fir de Leit séier a geziilt ënner d'Aerm ze gräifen, fir hir Kafkraaft ze erhalen an d'Verréckele vum der Indexbranche auszegläiche respektiv esouguer ze iwwerkompenséieren.

Den Zentralstaat schreift op der ganzer Period 2021–2026 rout Zuelen. De Solde louch d'lescht Joer bei minus 0,6 % vum PIB, dëst Joer fält en op minus 1,7 %. D'nächst Joer fält de Solde mat minus 3,4 % op den niddregste Punkt vun der Period a geet dann erëm progressiv erop, bis en 2026 dann nees um selwechten Niveau ass wéi dëst Joer.

De Solde vun de Sozialversécherunge bleift bis zum Schluss vun der Period positiv. Dës Iwwerschëss huelen awer ab dësem Joer kontinuierlech of, vu knapp iwwer 1 Milliard Euro elo bis erof op 679 Milliounen Euro am Joer 2026.

Och d'Gemenge verbuchen op där ganzer Period alljoers Iwwerschëss, mee d'selwecht wéi beim Gesamtstaat gesi mir hei, dass d'Depensé méi séier klamme wéi d'Recetten.

No dësem Iwwerbléck iwwert d'Staatsfinanzen vun de leschte Joren ass et wichteg, sech ee makroökonomeschen Indicateur méi am Detail anzekucken: d'Staatsverschold par rapport zum PIB.

D'Staatsverscholdung louch 2019 bei 22,4 % vum PIB. Duerno koumen d'Pandemie an d'Energiekris. Fir d'Joer 2020 mécht d'Verscholdung am Kader vun der Covidkris 3,8 Prozentpunkte vun eiser Staatsschold aus an d'Energiekris 3,2 Prozentpunkten. Dës Scholde wäert de Staat iwwert déi nächst Jore musse mathuelen, soudass d'Staatschold Enn 2026 bei 29,5 % leie wäert. Wann een den Impakt vun der Pandemie an der Energiekris erausrechent, da géif sech d'Schold am Joer 2026 op 23,5 % vum PIB belafen.

Am Verglach mat der Eurozon leie mir zwar wäit ënnert der Moyenne, mee dat dierf eis net doriwwer ewechtäuschen, dass trotz eisen Efforten, fir d'Wirtschaft ze diversifizéieren, Lëtzebuerg ganz staark vun der Finanzplaz ofhängeg ass. Mir importéieren och de Gros vun eise Wueren, déi hei consomméiert a verschafft ginn. E wierkleche Bannemaart hu mir net, deen eis géif schützen. Als klengt Land si mir also

besonnesch vulnerabel a mussen dowéinst ëmsou méi virsichteg sinn.

Derbäi kënnt, dass d'Zäiten, an deenen de Grand-Duché zu ganz gudder Konditiounen Sue léine konnt, leider eriwwe sinn. D'lescht Joer hu mir 118 Milliounen Scholdzëns bezuelt, 2026 wäerte mir 440 Milliounen fir eis Schold bezeue mussen.

Här President, éier ech d'Recetten an d'Depensé fir d'nächst Joer méi am Detail analyséieren, wäert ech nach kuerz op d'Exécution budgétaire vum leschte Joer a vum aktuellen Exercice agoen.

D'lescht Joer waren eis Depensen 863 Milliounen Euro méi héich wéi geplangt, dat nach wéinst der Covid-pandemie. Op där anerer Säit sinn d'Recetten zejoert awer nach e gutt Stéck besser ausgefall wéi ugehooll, dat zemoos well d'Wirtschaft erëm ugezunn huet, mat 5,1 % Croissance vum PIB.

Den Defizit vum Zentralstaat läit dem Compte annuel no bei 800 Milliounen Euro, an dat obwuel am Budget 2021 en Defizit am Zentralstaat vun 2,4 Milliarden Euro virgesi war. Hei muss ee sech drun erënneren, dass de Budget 2021 am Pandemiejoer 2020 opgestallt gouf, e Joer gepräagt vu Confinement an Ongewëssheet. Virsichteg Previsiounen sinn nun emol ee vun de Leetprinzipie vum enger gudder Budgetsgestaltung.

Wa mir eis déi neisten Zuele vum dësem Joer ukucken, da gesäit een en änlecht Bild. D'Recettë si par rapport zum Joer virun ëm 8 % geklommen. Mir hunn awer, Stand Enn September, prozentual gesi manner vun de budgetiséierte Recetten agehooll wéi 2021.

Den Exercice ass nach net ofgeschloss an de Solde vum Zentralstaat geet kontinuierlech erof. D'Ekonomie dréint manner séier, d'Inflation bleift historesch héich an d'Käschte vun den Hëllefspäck aus de leschte Méint wäerte sech och eréischt no an no an de Bicher weisen, mam Resultat, dass de Solde vum Zentralstaat sech an den nächste Méint weider verschlechtert wäert.

Deen Trend weist sech och am Budget 2023: Previsiounen, déi vu Mount zu Mount méi schlecht ginn, Recetten, déi zwar wuel duerch d'Inflation klammen, mee och Depensen, déi vill méi séier klammen. Schlussendlech ass also 2023 erëm mat engem däitlechen Defizit ze rechnen, en Defizit, deen awer a Krisenzäite berechtigt ass.

Mee elo zum Detail. Éier e Kuch verdeelt gëtt, muss en als Alleréisch emol gebak ginn.

Une voix | Très bien!

M. Max Hahn (DP), rapporteur | Loosst eis dowéinst emol kucken, wou d'Suen 2023 iwwerhaapt genau hierkomme sollen.

Wéi alljoers maachen déi direkt Steiere mat Ofstand de gréissten Deel vun de Staatsrecetten aus. Bal d'Hallschent vun de Recettë kommen iwwert d'direkt Steieren eran. Am meeschte Sue kommen iwwert d'Lounsteuer eran. Déi mécht 6,1 Milliarden Euro aus. Op der zweeter Plaz steet hei d'Kierperschaftssteuer mat 2 Milliarden Euro an op der drëtter Plaz d'Akommessteuer mat 1,1 Milliarden Euro.

Déi zweetwichtigst Kategorie, dat sinn déi indirekt Steiere mat 38 % vun de Gesamtrecetten. Hei ass virun allem d'TVA mat 5,4 Milliarden Euro den Hauptposten. Duerno kënnt d'Taxe d'abonnement mat 1,2 Milliarden Euro, déi op de Fongen erhuewe gëtt. Dat ass eng Tax, déi a bal kengem anere Land weltwäit erhuewe gëtt. Se läit bei 0,05 % vun den Avoiren am Fong. Taxonomiekonform Fongen dierfe säit 2021 vun engem reduzierten Taux vun 0,01 % profitéieren.

D'Regierung huet an deem Kader en Amendement deposéiert, fir dass déi Avoire vun engem Fong, déi zwar den Taxonomiekrittären entsprechen, mee déi an Nuklearenergie oder Gas investéiert sinn, net méi vum reduzierten Taux profitéieren kënnen.

Une voix | Très bien!

M. Max Hahn (DP), rapporteur | Här President, zesummegehooll wäert de Staat d'nächst Joer Recettë vu ronn 24,5 Milliarden Euro erakréien. D'Previsiounen um Niveau vun de Recettë baséieren op den Donnéeën, déi de Finanzministère Enn September vum Statec krut.

Op der Säit vun den Depensé vum Staat am Joer 2022 maachen d'Sozialleeschungen, d'Subsiden, d'Subventionen an d'Transferte bal d'Hallschent aus; 47 %, fir genau ze sinn.

Un zweeter Plaz stinn d'Paie vum ëffentlechen Déngscht. Si maachen 23 % aus, also knapps e Véierel vun den Depensen.

Op der drëtter Plaz kommen d'direkt an d'indirekt Investitiounen mat 14 %, duerno d'Fonctionnements- an d'Entretienkäschte mat 9 % a schlussendlech d'Transferten un d'Gemenge mat 7 %.

Wann ee sech d'Depensé vum Staat fir d'Joer 2023 ukuckt, dann dierfen natierlech och d'Mesurë vum Energiedéisch an den zwou Tripartiten net feelen. Mat de Staatsgarantien abegraff läit de Käschtepunkt heivu fir dëst an d'nächst Joer bei iwwer 2,5 Milliarden Euro. Dat ass e substantielle Montant, fir d'Kafkraaft vun de Leit an der Kris ze erhalen an derfir ze suergen, dass eis Wirtschaft iwwert déi nächst Joren nach weiderdréint. Well just, wann eis Wirtschaft fonctionéiert, kënnen d'Recettë geschaf ginn, op deenen eise Sozialsystem berout.

Här President, mir kruten eng ganz Rei Avisen eran. De Staatsrot, d'Chambre-professionellen, d'Gewerkschaften, den CNFP, d'Cour des comptes, d'Zentralbank hunn hir Avisen eraginn an hu ganz, ganz wäertvoll Contributiounen gemaach, déi derwäert sinn, gelies ze ginn. Ech wäert elo mëndlech net am Detail op déi eenzel Avisen agoen a verweisen dofir hei op mäi schriftleche Rapport.

Här President, aussergewéinlech Zäiten erfuerderen aussergewéinlech Mesuren, an dese Budget spigelt dat erëm. D'Politik war an ass an der Pflicht, d'Effete vun externe Schocken op eis Bierger ofzufiedereen an der Wirtschaft e Kader ze ginn, an deem si Planungssécherheet huet, fir propper ze fonctionéieren. D'Regierung huet couragéiert a séier gehandelt, net nëmme fir de sozialen Zesummenhalt ze garantéieren, mee och fir d'Jalone fir e bessert Zesummeliwien ze setzen.

D'Stärke vun der Kafkraaft, sozial Gerechtegkeet, d'Inklusioun vun alle Bevëlkerungsgruppen an eis Gesellschaft an de Kampf géint d'Aarmut sinn elementar Bedingunge fir e bessert Zesummeliwien an eiser Gesellschaft.

Besonnesch déi méi vulnerabel Stéit sinn am meeschte vun der Präisdeierecht betraff. Grad si leiden am meeschten ënnert dem Kafkraaftverloscht. An et sinn och grad déi Stéit, fir déi d'Energie- an d'Liewensmëttelkäschten de gréissten Deel vun hiren Ausgaben ausmaachen. Aus der Energiekris dierf keng Sozialkris ginn!

Här President, viru sechs Méint war d'Suerg grouss, ob mer genuch Energie wäerten hunn, fir iwwert de Wanter ze kommen. Vill Leit hu sech Suerge gemaach, ob se mat den annoncéeierte Präishaussë vum Oktober hir Stroum-, Gas- oder Masuttsrechnungen iwwerhaapt bezeue kéinten.

D'Regierung huet mam Energiedesch a mam éischten an zweete Solidaritéitspak eng ganz Rei sozial cibléiert Mesuren decidéiert an ëmgëssat, déi grad deenen zuguttkommen, déi et am meeschte brauchen.

Ech denken hei un d'Energieprimm fir d'Empfänger vun der Allocation de vie chère, wou de Seuil, fir eligibel ze sinn, ëm 25 % gehéicht gouf a wou een 200 bis 400 Euro pro Stot ka kréien. Dës Primm gëtt, nodeems se dës Joer agefouert gouf, och fir d'nächst Joer verlängert.

Et sief och drun erënnert, dass d'Allocation de vie chère op den 1. Januar 2022 ëm 200 Euro pro Stot gehéicht gouf, dat nodeems se 2021 schonn ëm 10 % an d'Luucht gesat gouf.

Et sief dann och nach un d'Kannergeld erënnert, dat op den 1. Januar vun dësem Joer reindexéiert gouf, d'Indextranche vum Oktober 2021 mat abegraff, an am Kader vum Solidaritéitspak 1.0 och weider indexéiert bliwwen ass.

Ech denken och un de sozial gestaffelten Energiesteierkredit, duerch deen d'Leit, déi manner verdéngen, nach bis Abrëll d'nächst Joer zum Deel all Mount dättelech méi an de Portmonni kréie wéi duerch d'Indextranche, déi verréckelt gouf.

Gläichzäiteg ass den Indexmechanismus an dëser Kris och keng Sekonn vun der Regierung a Fro gestallt ginn. Den Index ass schliisslech net just eng bedeiendend sozial Errungenschaft, déi et ausser zu Lëtzebuerg op net ville Plazen an der Welt gëtt, mee et ass och de Garant fir de soziale Friden.

Une voix | Très bien!

M. Max Hahn (DP), rapporteur | Et ass zënter dem Ufank vun der Kris keng Tranche annulléiert ginn an och dat nächst Joer ginn all d'Tranchen normal ausbezuel.

Une voix | Très bien!

M. Max Hahn (DP), rapporteur | Ech denken och un d'Wunnegeld, dat zwee vun dräi Locataire um Privatmarché kënnen ufroen an dat op den 1. August adaptéiert gouf, soudass een zanterhier an der Moyenne ronn 50 % méi kritt. Eng eenzel Persoun kann esou bis zu 200 Euro de Mount bei hirem Loyer bäigeluecht kréien. Fir e Stot mat dräi Kanner sinn et bis zu 400 Euro de Mount.

Mam Budget 2023 ginn zousätzlech dozou weider Mesuren ëmgëssat, fir déijéineg ze entlaaschten, déi Schwieregkeeten hunn, d'Enner um Schluss vum Mount beieneenzekréien.

Virun allem Famillje mat nëmmen engem Elterendeel sinn engem iwwerduerschneitliche héijen Aarmutsrisiko ausgesat. De Crédit d'impôt monoparental gëtt dowéinst ëm iwwer 1.000 Euro an d'Luucht gesat, vun 1.500 op 2.505 Euro. D'Unzuel vun deenen, déi vum maximale Montant profitéiere kënnen, geet och substanzial erop, andeems de Seuil vun aktuell 35.000 Euro op 60.000 Euro gehéicht gëtt, mat enger Degressioun bis 105.000 Euro op 750 Euro.

Une voix | Très bien!

M. Max Hahn (DP), rapporteur | Och de Fräibetrag vun aneren Allocatiounen wéi eng Pension alimentaire, déi en elengerzéien Elterendeel ka kréien, ier de CIM impaktéiert gëtt, gëtt eropgesat vun 2.208 op 2.424 Euro. Doduerch gëtt d'Zuel vun de Leit, déi vum CIM profitéiere kënnen, och nach eng Keier substanzial an d'Luucht gesat.

Wéi am Solidaritéitspak 2.0 festgehaléi gouf, ginn de Mindestloun, de REVIS an den RPGH op den 1. Januar ëm 3,2 % an d'Luucht. Fir sécherzestellen, dass déi Suen och tatsächlech bei de Leit ukommen an

d'Steierlaascht net och an engems klëmmt, gëtt parallel dozou de Crédit d'impôt salaire social minimum ugepasst.

Dës sinn alles cibléiert Mesuren, déi grad déi Schwächst an eiser Gesellschaft entlaaschten. Mee och déi Moosnamen, déi éischter an der Breet solle wierken, virun allem d'Gas- an d'Stroumpräisbremse, kommen deene Stéit am meeschten zugutt.

Een Haaptzil vun der Gas- a Stroumpräisbremse ass kloer: déi generell Inflatioun dättelech ze drosselen an domat d'Kafkraaft ze erhalen.

De Stater huet d'Effekter vun den Hëllefsmesuren analyséiert a kënnt zur Konklusioun, dass se hiert Zil erreechen. No den aktuellen Estimatiounen hätt mer ouni Hëllefsmesuren dat nächst Joer zu Lëtzebuerg eng Inflatioun vu 6,6 %. Duerch de Solidaritéitspak 1 an 2 gëtt d'Inflatioun allerdéngs virausziichtlech op nach just 3,4 % gedréckt. Domat géif d'Inflatioun zwar 0,6 % iwwer den Estimatiounen vum September leien, wou de Stater nach vun 2,3 % ausgaangen ass, mee d'Präisdeierecht géif awer nach ëmmer duerch d'Aidë vun der Regierung substanzial ofgebremst ginn.

Et ass iwwerregens net ongewéinlech, dass d'Zuelen an dësen ongewëssenen Zäiten änneren kënnen. Et ass dowéinst wichteg, d'Situatioun weider am An ze behalen, an esou, wéi de leschten Tripartite-Accord et virgesäit, wäerten d'Sozialpartner am Fall, wou et zu enger dättelecher Verschlechterung sollt kommen, sech nach eemol gesinn.

Här President, Solidaritéit, sozialen Zesummenhalt an de Kampf géint den Aarmutsrisiko sinn och ausserhalb vu Krisensituatiounen elementar fir e bessert Zesummeliwien. An Zäite wéi dës si se et nach vill méi.

Den Aarmutsrisiko zu Lëtzebuerg louch 2021 bei 18,1 %, wann een d'Veerdeelung vum Akommes kuckt. No dëser Berechnung fällt een an den Aarmutsrisiko, wann ee manner wéi 60 % vum Medianakommes zur Verfügung huet. Dat sinn 2.124 Euro pro Erwuessene pro Mount.

Et muss een awer och soen, dass eng Approche, déi eleng d'Veerdeelung vum Akommes kuckt, net déi eenzeg Manéier ass, den Aarmutsrisiko ze analyséieren. Eng aner Approche ass de Referenzbudget, deen ugëtt, wat een u Budget brauch, fir zu Lëtzebuerg en dezent Liewen ze féieren an um gesellschaftleche Liewen deelzehuelen. Dat heescht, et gëtt e Panier u Produiten a Services opgestallt, deen d'Besoinen an alle Beräicher vum Liewen ëmfaasst wéi d'Tessen, Logement, Gezei, mee och Fräizäitaktivitéiten.

Wann een all déi verschidden Allocatiounen, Aiden a Sozialtransferte kuckt, déi et gëtt an op déi een als Stot Urecht huet, a mam Referenzbudget fir de Stot a senger jeeweileger Kompositioun vergläicht, da stellt ee fest, dass an deenen allermeschte Fäll déi finanziell Besoine gedeckt ginn an zum Deel esouguer méi wéi gedeckt ginn.

Mir hunn zu Lëtzebuerg e staarkt soziaalt Netz an et gëtt, wéi gesot, eng ganz Panoplie un Hëllef, déi ee kann ufroen, fir finanziell iwwer d'Ronnen ze kommen an e wierdegt Liewen ze féieren.

Allerdéngs ass et och wouer, dass, wann een net vun allen Aidë profitéiert, op déi een Urecht huet, da gëtt de Referenzbudget net erreecht. Besonnesch déi Leit, déi de Mindestloun verdéngen an elengerzéien sinn, hunn et dacks schwéier, ouni zum Beispill d'Allocation d'inclusion vum REVIS iwwer d'Ronnen ze kommen.

Et ass dowéinst immens wichteg, derfir ze suergen, dass d'Hëllef och do ukommen, wou se gebraucht ginn. Et nëtzet näischt, ee vun de beschte

Sozialsystemer op der Welt ze hunn, en auszubauen, nei Aiden anzeféieren, wa se net bei de Leit ukommen.

Wa mer eleng d'Wunnegeld kucken, da gesi mer, dass knapps 20 % vun de Locataire, déi eligibel sinn, dës och ufroen. Ech sot et virduer: Am Kader vum Solidaritéitspak 1.0 ass d'Wunnegeld nach eemol ugepasst ginn, mee et ass dann och wichteg, dass dës Mesuren och hir Wirkung entfale kënnen.

Une voix | Très bien!

M. Max Hahn (DP), rapporteur | Et mussen also nach weider Efforten a puncto Kommunikatioun an Informatioun gemaach ginn, fir dass d'Leit och Bescheid wëssen, wat et un Hëllef gëtt, an déi dann och ufroen. Dat kann engersäits iwwer geziilt Campagnë gemaach ginn, souwuel digital, an de Medie wéi och iwwer de Pabeierwee. Anerersäits wier et eng vu menge Recommandatiounen, en neit Instrument auszuschaffen, wou ee sech ka ganz onkomplizéiert informéieren a wou een op ee Bléck direkt gesäit, wéi eng Aiden et gëtt a wat d'Eligibilitéitskriterie sinn.

Ech denken do zum Beispill un en Tool wéi de Simulator vun der Klimaage, just eebe fir de soziale Beräich. Dat Ganzt kéint am Kader vun engem digitalen Office social realiséiert ginn, deen en éischten Usprichpartner fir d'Leit do wier a besonnesch eebe fir déi, déi Hëllef brauchen, kéint e wichtegen éischten Usprichpunkt duerstellen. Op déi Manéier géif een et deene Leit och méi einfach maachen, Hëllef ze froen, well mir wëssen, dass et dacks och eng Saach vun der Angscht virun enger gesellschaftlecher Stigmatiséierung ass, déi Verschiddener dervun ofhält, an en Office social ze goen.

Wat de Personalschlüssel vun de physischen Office-socialen betrëfft, sou gëtt dës mam Budget ëm 50 % an d'Luucht gesat. Effektiv ass d'Unzuel an Dossier, déi et ze traitéiere gëtt, an de leschte Joren ëmmer weider geklommen an dowéinst ass et nëmme richtig, och genuch Ressourcen zur Verfügung ze stellen, fir sécherzagoen, dass d'Office-socialen um Terrain eng gutt Aarbecht kënnen maachen.

Ech wëll op dës Plaz awer och nach un all déi sëlleg Saachleeschungen erënnere, déi am Laf vun de leschte Joren agefouert goufen. An de Berechnungen vum Aarmutsrisiko ass et méi schwéier, dës matzuberücksichtegen, well et eebe Saachleeschungen a keng finanziell Transferte sinn a vun deenen och net jiddereen d'selwecht profitéiert.

Ech denken hei zum Beispill un de gratis ëffentlechen Transport, un d'gratis Schoulbicher am Secondaire, un déi 20 Stonne gratis Kannerbetreuer, un d'gratis Maison-relais an och un d'gratis Mëttegiessen an de Schoulkantinnen, fir nëmmen déi ze nennen.

Besonnesch Famillje mat Kanner ginn hei substanzial entlaascht an et sinn Entlaaschtungen, déi kee brauch unzefroen an déi och direkt do ukommen, wou se sollen.

E ganz wichtige Punkt ass, dass iwwer dee Wee och kee Kand stigmatiséiert gëtt. Kee Kand brauch ze fäerten, dass zum Beispill de Geck mat em gemaach gëtt, wéi dat eventuell de Fall wier, wann et zum Beispill Bonge géif kréien, fir an d'Kantinn ze goen, a seng Kolleege dat da géife matkréien.

Här President, wa mer vun Aarmutsrisiko schwätzen a vun engem besseren Zesummeliwien, da féiert kee Wee laanscht de Logement. De Logement ass zu Lëtzebuerg ouni Zweifel deen een zentrale Facteur, deen den Aarmutsrisiko substanzial verschäerft. Fakt ass nämlech, an dat brauch ech kengem ze soen, dass et ëmmer méi schwéier gëtt, eppes ze fannen, dat ee sech leeschte kann. Den Dram vun den eegene véier Wänn kënnen sech ëmmer manner Leit leeschten.

De Logementsmarché war iwwer all déi lescht Joren immens dynamesch zu Lëtzebuerg. Vu dass eist Land iwwert déi lescht Joren ëmmer immens attraktiv war, vill Leit hei wunnen a schaffe wollten, war d'Demande enorm an d'Offer ass bei Wäitem einfach net nokomm.

Zousätzlech dozou hunn d'Liwwerenkpäss, déi scho virum Krich an der Ukrain opgetruede sinn, de Bauindex an d'Luucht gedriwwen. Zënter dem 24. Februar huet sech dës Entwécklung nach eemol verstärkt. De Bauindex ass dat zweet Semester vum leschte Joer ëm 9,3 % geklommen, dat éischt Semester vum dësem Joer ëm 13,9 %, jee weils op ee Joer gekuckt.

Hëlt een do nach d'Zënshausse vun der Europäescher Zentralbank derbäi, déi de Leetzëns an Zäit vu véier Méint vum 0 op 2 % gehéicht huet, dann ass et evident, dass all déi Facteuren net derzou bäidroen, d'Situatioun ze berouegen – am Géigendeel.

Zum enge ginn d'Präisser duerch d'Inflatioun weider an d'Luucht gedriwwen, zum anere kréien ëmmer manner Leit e Prêt. D'Resultat ass, dass d'Demande abrécht an dass dowéinst och manner gebaut gëtt. Wéi de Statec eis matdeelt, ass d'Unzuel un neie Baugeneemegungen déi éischt sechs Méint vum dësem Joer ëm 20,2 % zrëckgaang. Wat d'Unzuel vun de Gebaier betrëfft, op d'Wunnunitéite gekuckt, ass et souguer e Réckgang vu 36,5 %.

Wien also gemengt huet, d'Offer an d'Demande géife sech duerch déi aktuell Kris e bësse méi no kommen an d'Präisser géifen dowéinst erofgoen, deen huet sech geiert. De Réckgang vun der Demandé huet och d'Offer mat erofgezunn. Et gëtt am Moment vill manner gebaut, wéi néideg wier. Mir mussen u sech an normalen Zäite schonn all Joer e puer dausend Wunnengen zousätzlech bauen, fir net just mat der Entwécklung vum Land Schratt ze halen, mee och den historesche Retard opzehuelen.

(Interruption)

Elo riskéiere mer, dass der nach manner gebaut ginn.

Et ass evident, dass weider grouss Efforten néideg sinn, zousätzlech zu deem, wat bis elo alles ëmgesat gouf. Et sinn an de leschte puer Joer eng ganz Rei Mesurë realiséiert ginn respektiv befanne sech verschidener an der legislativer Prozedur, déi duerchaus e Paradigmewissel duerstellen.

Ech denken zum engen un de Pacte Logement 2.0, deen derfir suergt, dass net nëmme systematesch bei all nieiem PAP abordable Wunnum fir déi ëffentlech Hand geschaf gëtt, mee och insgesamt 10 % méi gebaut wäert kënnen ginn, wéi dat ursprénglech am PAG virgesi war.

Zum aneren huet d'Regierung eng Grondsteuerreform op den Dësch geluecht, zesumme mat enger Mobiliséierungs- a Leerstandsteuer, fir weider Bauterrainen ze viabiliséieren a Wunnum, dee schonn existéiert, op de Marché ze bréngen. Besonnesch eidel stoen Wunnengen kënnen seier mobiliséiert ginn an d'Offer an d'Luucht setzen.

An deem Kader wier et nëtzlech, d'Gestion locative sociale weider ze fërderen an ze analyséieren, wéi een dëst finanziell méi attraktiv kéint maachen. D'GLS ass insoufern interessant, well souwuel Wunnengen fir méi sozial schwach Persounen zur Verfügung gestallt ginn, mee och d'Proprietären all Mount e garantierte Loyer kréien an eeben eng Garantie, dass se innerhalb vun dräi Méint hir Wunneng am Originalzoustand zrëck kënnen kréien.

Als Budgetsrapporteur wier et dowéinst eng weider Recommendation, dës Modell weider ze fërderen, méi bekannt ze maachen an och ze kucken, wéi een en nach méi attraktiv kéint maachen.

Fir d'Mobiliséierung vu Bauterrainen ze vereinfachen, sinn ech donieft och der Meinung, dass en anere Modell weider gefërdert soll ginn, an zwar deen, dass ee säin Terrain fir eng bestëmmten Zäit verloune kann, fir eng modular Konstruktioun dropzesetzen. Dëst kéint méi Proprietären incitéieren, eppes mat hirem Terrain ze maachen, well si eng gewësse Flexibilität behalen, wa si hiren Terrain no x Joren dann erëm selwer brauchen. Fir dass dee Modell fonctionéiert, misst een d'Mindestdauer vum Bail emphytéotique vun aktuell 50 op zum Beispill 10 oder 15 Joer reduzéieren.

Déi nei Mobiliséierungssteuer an aner Instrumenter wéi de Baulandvertrag an de Remembrement ministériel wäerten iwwert déi nächst Joren zu engem Paradigmewissel an der Logementspolitik féieren, andeems d'Proprietäre vu ville Bauterrainen méi staark an d'Verantwortung geholl ginn an nei PAPe méi seier deblockéiert kënnen ginn.

Mee et ass och um Staat selwer, fir vill méi aktiv um Logementsmarché ze ginn a massiv an d'Schaf vum abordablem Wunnum ze investéieren.

Une voix | Très bien!

M. Max Hahn (DP), rapporteur | De Fonds spécial ass genee zu deem Zweck geschaf ginn a wéi de Budget pluriannuel weist, si fir déi nächst Joren och bedeutend Zomme virgesinn. Sou si fir 2023 Depensen an Héicht vun 317 Milliounen programmiert, fir 2024 387 Milliounen a fir 2025 410 Milliounen.

Et ass virun allem grad an dësen Zäite wichteg, dass de Staat a sengen Investitiounen an deem Beräich net noléisst. Et zeechent sech e kloer Réckgang bei der Aktivitéit am Bausektor of. Mir riskéieren net nëmme, dass vill manner gebaut gëtt an d'Efforten, fir d'Offer an d'Luucht ze setzen, e grouss Réckschlag erliden, et besteet och de Risiko, dass et zu enger Rei Failliten an der Baubranche kënnt an Aarbechtsplazen ofgebaut ginn.

Et ass dowéinst wichteg, d'Aktivitéiten an der Baubranche ze stäipen an d'Demande, déi zrëckgeet, duerch ëffentlech Opdrag opzefänken. Et ass evident, dass de Staat dofir genuch Sue muss an de Grapp huelen. D'Investissementer iwwert de Fonds spécial weisen hei kloer an déi richteg Richtung. Mir mussen dee Wee konsequent weidergoen!

Déi héich Wunnpräisser sinn och fir eis Betriber vun Nodeel, fir neit Personal unzezéien. Eng weider Recommendation wier dowéinst, dass och privat Entreprisë solle kënnen abordable Wunnengen fir hir Mataarbechter bauen an dass si an deem Kader och vu Subventiounen kënnen profitéieren.

Här President, d'Konzept vum Housing First ass a mengen Aen eng ganz villversprechend Approche, fir deene Leit ënnert d'Ärm ze gräifen, déi keen Daach iwwert dem Kapp hunn. Iwwert dës Wee solle si gehollef kréien, sech ze stabiliséieren an nees kënnen en Deel vun der Gesellschaft ze ginn. D'Iddi ass, an engem éischte Schrëtt eng Wunneng zur Verfügung ze stellen, ouni Konditiounen, dass ee muss eng Therapie oder en Entzuch maachen. Et ass eréischt an enger zweeter Etapp, wou d'Persounen en Encadrement ugebuede kréien, dee se unhuele kënnen oder och net.

D'Approche huet op internationalem Niveau schonn daitlech gewisen, dass se fonctionéiert. Zu Lëtzebuerg ginn et e puer där Projeten, mee et ass wichteg, dës Offer konsequent auszebauen an och an Zukunft derfir ze suergen, dass déi néideg Ressourcen zur Verfügung gestallt ginn, fir dës Programm weiderzuentwéckelen.

Här President, de Logementsproblem kréie mer schlussendlech nëmme an de Grëff, wa mer méi bauen, méi seier bauen, méi dicht bauen a wa jidder een an dësem Effort bedeelegt ass. De Budget 2023 weist unhand vun de Montanten, déi ech genannt hunn, dass de Logement eng absolutt Prioritéit ass.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Max Hahn (DP), rapporteur | Här President, besser zesummeliewen heescht och méi inklusiv zesummeliewen. Et heescht, dass keen ausgeschloss gëtt, an et heescht, derfir ze suergen, dass jidder een seng Plaz an dëser Gesellschaft fënnt, onofhängeg vun enger Behënnerung, vum Alter oder vun den Originen. All Eenzele vun eis ass gefuerdert, fir en Effort ze maachen, fir seng eege Stereotypen a Fro ze stellen a fir d'Inklusivum am Alldag ze liewen.

Gläichzäiteg ass et natierlech un der Politik, dee richteg Kader ze setzen, an deem dat geschéie kann. D'Accessibilitéit vum ëffentlechen Raum ass hei e ganz wichtige Sujet, grad och well d'Barriären am Alldag vu Mënsche mat enger Behënnerung dacks fir déi aner onsichtbar sinn.

Mam neien Accessibilitéitsgesetz gi mer zu Lëtzebuerg e grouss Schratt a Richtung Barrièrefräiheet. Nom Prinzip „Design for all“ mussen ëffentlech Gebaier wéi Verwaltungen, Gemengen a generell all d'Gebaier, déi fir de Public zougänglech sinn, wéi Dokteschpraxen a Commercen, barrièrefräi sinn. Dozou ziele Penten, Lifter a breet Dieren, mee och akustesche a visuell Signaler a villes méi.

Här President, eis Ambitioun muss et sinn, dass all Persoun, onofhängeg vun enger Behënnerung, Fouss um éischten Aarbechtsmarché faasst. Zu den Efforten, déi an de leschte Joren an déi Richtung gemaach goufen, gehéiert d'Schaf vum engem Assistant à l'inclusion.

Den Assistant à l'inclusion huet hei d'Roll vum engem Facilitateur, deen déi berufflech Inklusioun begleet soll, andeems en déi spezifesch Besoine vun der betraffener Persoun identifiziéiert an och dat berufflech Ëmfeld deementsprechend sensibiliséiert.

Fir dass dëst nach méi praxistauglech gëtt, wier et eng Iddi, e Contingent u Stonne virzegesinn, fir den Assistant à l'inclusion och an den Atelier-protégéen ze integréieren, fir do zesumme mat de Leit ze versichen, fir um éischten Aarbechtsmarché eng Aarbecht ze fannen. Esou kéinten déi betraffe Leit vun Ufank u begleet a guidéiert ginn, fir d'Erfollegschancen ze erhéien.

Och wann d'Integratioun an den éischten Aarbechtsmarché e wichteg Zil duerstellt, sou wäert net jidder een dat Zil d'selwecht gutt erreeche kënnen. D'Atelier-protégéen erfëllen eng ganz wichteg Funktioun a wäerten dat och an Zukunft nach maachen.

Et ass dowéinst wichteg, dass de Staat seng Investitiounspolitik an deem Beräich weiderféiert a genuch Ressourcen zur Verfügung stellt, fir de Besoinen um Terrain gerecht ze ginn.

Rezent Beispill sinn déi nei Konstruktioun fir d'Ligue HMC zu Capelle fir 29 Milliounen, den Ausbau an d'Sanéierung vun den Ateliere vun der Fondation Kräizbiereg zu Diddeleng fir 49 Milliounen oder nach den neie Projet zu Péiteng, wou 100 Milliounen investéiert ginn, fir Wunnengen fir autistesche Persounen a fir Eltere mat enger Behënnerung ze schafen.

Besser zesummeliewe bedeit och e bessert Zesummeliewen tëschend de Generatiounen. D'Inklusivum an déi aktiv Participatioun vun eisen eelere Matbierger um gesellschaftleche Liewe gradewéi de Kampf géint déi sozial Isolatioun am Alter gehéieren zu

den Hauptprioritéiten an deem Beräich. Dëst ass ëmsou méi wichteg, wann ee berücksichtegt, dass d'Liewenserwaardung an eiser Gesellschaft ëmmer weider klëmmt an d'Leit ëmmer méi laang a grëss-tendeels gudder Gesondheet doheem liewen. Et gëllt dowéinst, derfir ze suergen, dass se weider aktiv um soziale Liewen deelhuele kënnen, dass Méiglechkeete geschafe ginn, wou hir Liewenserfahrung an hir Kompetenz valoriséiert ginn an d'Lien tëscht de Generatiounen gestärkt ginn.

Besounnesch am Beräich vum gesellschaftlechen Engagement am Benevolat spillen eis eeler Matbierger eng wichteg Roll. Ouni si géife vill Clibb net esou gutt fonctionéieren, wéi se dat maachen.

Do dernieft wier et eng weider Pist an deem Kader, forméierte Leit, déi an der Penssioun sinn, d'Méiglechkeet ze ginn, sech zum Beispill stonneweise an enger Maison relais ze engagéieren.

Här President, ab deem Moment allerdéngs, wou eng Persoun net méi eleng doheemleiwéi kann, muss derfir gesuergt ginn, dass se eng Plaz an enger Struktur mat engem qualitativ héichwäertegen Encadrement kritt. Mam neien ASFT-Gesetz, dat aktuell um Instanzewege ass, wäert de gesetzleche Kader fir d'Qualitéitskrittären nach eemol kloer verschärft ginn.

Donieft gëllt et och sécherzestellen, dass d'Unzuel u Better an de Strukturen och de Besoin entsprécht. Vu dass dee Besoin iwwert déi lescht Jore kontinuierlech geklommen ass, ass et wichteg, d'Investitiounen weider op héijem Niveau ze halen. Tëscht 2004 an 2019 si bal 1.900 nei Better derbäikomm an et sinn och eng ganz Partie Projeten an der Pipeline, déi iwwert déi nächst Jore realiséiert wäerte ginn respektiv drop an dru sinn, fäerdeggestallt ze ginn. Ech denken hei un déi nei Maison de soins zu Déifferdeng oder och déi zu Käerjeng, mee och u Projeten zu Rémeleng, zu Stengefort an zu Bartreng, déi geplangt sinn.

An deem Kader kéint et och sënnavoll sinn, d'Integratioun vu Crèche an oder bei den Altersheemer virzegesinn, vu dass de reegelméisseg Kontakt tëscht de Generatiounen souwuel den eelere Leit wéi och de klengen Kanner zeguttkënn. Doriwwer eraus wier et natierlech och e Virdeel fir d'Personal vum den Altersheemer, wa se op hirer Aarbechtsplaz eng Crèche fir hir Kanner hätten.

Här President, Lëtzebuerg ass traditionell e multikulturellt Land mat ganz villen Nationalitéiten, mat villen verschiddene Sproochen a Kulturen aus aller Welt. Dës enorm Villfalt ass ouni Zweifel eng grouss Bereicherung a Stärkt vum eisem Land. Gläichzäiteg geet et net duer, nëmmen niefteneen a laanschteneen ze liewen, mir musse mateneen liewen!

E wichteg Instrument an deem Kader ass de Pakt vum Zesummeliewen. D'Gemenge sinn an der Reegel deem éischte Repère souwuel fir déi, déi op Lëtzebuerg kommen, wéi och fir déi, déi an eng nei Gemeng plënnere.

Och déi politesch Begleedung ass immens wichteg. Jidderee soll kënnen e Wuert matschwätzen, well jiddereen ass och vu politeschen Decisiounen betrafft, déi a senger Gemeng geholl ginn.

Mat der rezenter Reform vum Walgesetz gëtt d'Residenzkläusel vu fënnf Joer fir eis auslännesch Matbierger ofgeschafft, déi sech op eng Wallësch aschreiwe wëllen. Och den Delai fir sech anzeschreiwe gëtt verlängert. Op déi Manéier kréie vill méi Bierger d'Méiglechkeet, sech politesch ze bedeelegen.

Här President, eis Gesellschaft leeft vum Engagement. Dat gëllt besounnesch och fir d'Benevolat, an dat an alle Beräicher. Ouni Leit, déi sech fräiwëlle

engagéieren, géif viles an eiser Gesellschaft net fonctionéieren. Ouni fräiwëlle Pompjeeë kéinte mer zu Lëtzebuerg beispillsweis esouguer esou essenziell Servicier wéi d'Noutdëngschter net garantéieren.

Une voix | Très bien!

M. Max Hahn (DP), rapporteur | De Benevolat ass näischt anescht wéi dat, wat d'gesellschaftlecht Liewen um Lafen hält. D'Förderung vum Benevolat ass onëmänglech, fir déi sozial Kohäsioun an den Zesummenhalt ze stäerken. Den Ausbau vum Congé sportif an d'Aféierung vum Congé culturel si wichteg Pisten, fir dat ze erreechen.

Gläichzäiteg mussen och weider Efforten a Saachen Informatioun a Sensibiliséierung gemaach ginn. Vill Leit si bereet, sech méi ze engagéieren. Dat ass kierzlech bei enger Etüd iwwert de Benevolat erauskomm. Allerdéngs hu vill Leit hautdesdaags och net méi déi Zäit oder Loscht, sech dauerhaft an op laang Dauer ze engagéieren, si siche vläicht éischter eng flexibel Manéier, fir sech punktuell ze engagéieren.

Zënter Kuerzem huet d'Agence vum Benevolat en neie Portail, wou ee vill relevant Informatiounen ka fannen, wann ee sech engagéiere wëllt, wéi zum Beispill: Wéi eng Organisatioun ginn et bei sech an der Géigend? Wou kann ee sech engagéieren? Wou gi Leit gebraucht? Et ass op alle Fall e ganz gudden Outil, deem awer ausgebaut a méi bekannt gemaach muss ginn.

Här President, d'Klimakris stellt eis virun déi grësssten Erausforderung, mat där mer et bis elo an der Geschicht vun der Mënschheet ze dinn haten. Mir si forcéiert, an alle Beräicher vum eisem Liewen eis Gewunnechten ze iwwerdenken, eis Aart a Weis ze liewen, d'Manéier, wéi mer schaffen, wéi mer bauen, wéi mer eis fortbeweegen. D'Wëssenschaft léisst keen Zweifel un der Urgence, mat där mer d'Klimakris musse bekämpfen.

D'Konsequenz vum Klimawandel kréie mer awer och haut scho kloer ze spieren. Déi lescht Jore ware mer ëmmer nees mat längeren Drécheperioden, Canicullen, Héichwaasser an Iwwerschwemmungen konfrontéiert, déi zum Deel en enorme Schued hannerlooss hunn.

D'Klimakris verschount keen. Mir sinn alleguerde gefuerdert, fir dës grouss Erausforderungen unzepaken an derfir ze suergen, dass mer och an Zukunft gutt zu Lëtzebuerg zesumme liewe kënnen.

Méi nohalteg zesummeliewe bedeit dowéinst, d'Dekarboniséierung vun eiser Gesellschaft an eiser Wirtschaft mat aller Kraaft virunzedriewen, déi erneierbar Energien auszubauen, vu Pétrol, Kuel a Gas fortzekommen, eng méi lokal an nohalteg Liewensmëttelproduktioun, e méi intelligenten Émgang mat eise begrenzten natierleche Ressourcen an eng méi nohalteg Gestaltung vun eisen Uertschaften, fir d'Auswierkungen vum Klimawandel ofzufiedere.

De Krich an der Ukrain huet eis däitlech gewisen, wéi ofhängeg mer vu fossille Brennstoffen sinn a wéi erpressbar mer eis domadder maachen. Dëst muss e weideren Usporn sinn, weider massiv a Wand a Solar-energie ze investéieren an och an déi energieetesche Sanéierung vun de Gebaier.

Mir mussen eis Klimapolitik konsequent virundriewen a gläichzäiteg derfir suergen, dass aus der Klimafro keng Sozialfro gëtt. Am Kader vun zwee Solidaritéitspäck sinn eng ganz Rei Mesuren am Klimabonusprogramm zousätzlech no uenen adaptéiert ginn an et ass en Top-up social agefuerert ginn, fir besounnesch déi sozial Schwaach méi staark ze ënnerstëtzen.

Lëtzebuerg huet déi lescht zwee Joer seng Klimaziler kënnen erreechen. Dat weist, dass mer um gudden Wee sinn. Allerdéngs bedeit et net, dass mer eis elo op d'Schëller klappen sollen. Mir mussen eis Efforte

weider héichhalen an iwwert déi nächst Jore weider verstärken. De Budget fir d'Joer 2023 gesäit massiv Investitiounen an d'energieetesche Transitioun vir. Fir d'Émsetzung vum nationale Klima- an Energieplang sinn net manner wéi 2,3 Milliarden Euro virgesinn, déi an den nächste Joren nach weider wäerte klammen. Fir 2024, 2025 an 2026 sinn all Joer méi wéi 2,4 Milliarde virgesinn.

Donieft gi mat dësem Budget och weider wichteg Mesuren ëmgesat wéi d'Reduktioun vum TVA-Taux fir Fotovoltaikanlagen op 3 %, fir den Ausbau vun erneierbaren Energien ze beschleunegen.

Mir musse beim Ausbau vun erneierbaren Energie besser ginn a mir kënnen besser ginn. Ech hunn am Kader vu mengem Rapport vill Acteuren vum Terrain gesinn an ech krut bestätegt, dass Lëtzebuerg nach vill Potenzial huet, fir erneierbare Stroum selwer ze produzéieren. Eleng wat d'Wandenergie ugeet, kéinte mer eis Ziler fir 2030 scho fënnf Joer éischter, nämlech 2025, erreechen.

Dacks sinn et allerdéngs d'Prozeduren, déi d'Projeten onnéideg an d'Längt zéien. Déi Europäesche Kommissioun huet eng Propos gemaach an deem Sënn, wou se den Delai vu maximal engem Mount upeilen bei zum Beispill der Autorisatioun, fir Fotovoltaikanlagen a Betrib ze huelen. Zu Lëtzebuerg sollte mer eng genee Analys maachen, wéi mer d'Prozeduren an deem Beräich vereinfachen a beschleunegen kéinten.

De Premier huet a senger Ried zur Lag vun der Natioun d'Aféierung vun enger Obligatioun, fir Fotovoltaikanlagen op Neibauten ze installéieren, an d'Spill bruecht, wat ouni Zweifel en enorme Schrëtt no vir duerstellt. En zentrale Volet vun där Propos ass de Finanzierungsmodell, wou de Staat fir déi, déi sech et net kënnen oder wëlle leeschten, d'Solaranlag selwer virfinanzéiert a se de Leit da schenkt, wa se bis amortiséiert ass.

Op där anerer Säit soll och all Mënsch vun enger energieetescher Sanéierung vu senger Wunneng profitéieren kënnen. Et sinn nämlech an der Reegel éischter déi Stéit, déi sech manner gutt stinn, déi Locataire sinn an a schlecht isoléierte Wunnengen liewen, mat dacks enger aler Masuttheizung, an déi riskéieren, hei den Uschloss bei der Klimatransitioun ze verpassen.

Déi annoncéiert Mesurë sollen dowéinst och zäitno ëmgesat gi fir sécherzestellen, dass mer all Mënsch an eiser Gesellschaft mat an d'Klimaboot huelen.

D'Klimabank kann e weidert Instrument an deem Kader ginn, fir d'Leit ze ënnerstëtzen, hir Wunneng ze sanéieren. Während enger laanger Zäit konnt dëst Instrument seng Wirkung net entfalten, well d'Zënsen niddreg an déi fossill Energie bëlle waren. An där Situatioun, an där mer awer elo sinn, wou am Géigendeel d'Zësen héich an de Gas a Masutt deier sinn, kënn der Klimabank eng méi wichteg Roll zou. Et sollt een deemno d'Leit verstärkt informéieren a méi Reklamme fir dëst Instrument maachen.

Här President, den Transportsecteur ass mat ronn 60 % vun den nationalen Emissiounen ee vun den Hauptchantieren zu Lëtzebuerg, wa mer eis Klimaziler erreeche wëllen. D'Regierung wäert hir massiv Investitiounen an den Ausbau vum effentlechen Transport och 2023 weiderféieren, mat 393 Milliounen Euro, déi fir den Ausbau vum Tram an dem nationalen Zuchseesau virgesi sinn. Fir déi nächst Jore klammen d'Investitiounen op iwwer 437 Milliounen am Joer 2025.

Op ville Plazen am Land kann ee gesinn, wéi a wat mat deene Sue konkret geschitt. An der Stad lafen d'Aarbechten um Tramsseesau op Héichtouren. No an no sinn an de leschte Joren nei Tronçonnen a Betrib geholl ginn. Och an Zukunft wäerten nei Gleiser fir

den Tram geluecht ginn, soudass een an e puer Joer vum Findel bis op d'Cloche d'Or fuere kann. Donieft gi scho weider Extensioune geplangt, virop um Kirchbierg, op der Areler Strooss an zu Hollerech oder nach tëscht der Stad an Esch.

Wat den Zuchreseau ugeet, sti virun allem e puer grouss Projeten am Vierdergrond: déi nei Streck tëscht der Stad a Beetebuerg, déi nei Gare zu Ettelbréck oder nach de Bau vun neie Parkingen zu Käerjeng, Rodange, Miersch an Elwen, net ze vergiessen dat neit rullend Zuchmaterial, dat scho méi laang bestallt ass an am Laf vum nächste Joer ufängt, geliewert ze ginn. Mir schwätzen hei ëmmerhi vun engem Käschtepunkt vu méi wéi 350 Milliounen Euro.

Déi héich Investitiounen an d'Mobilitéit sinn absolut noutwendeg, fir dass den öffentliche Transport eng reell Alternativ zum Auto ka ginn. Gläichzäiteg gëllt et, derfir ze suergen, dass d'Offer net just komfortabel, praktesch an zuverlässeg ass, mee och de Besoinen um Terrain ugepasst ass. Et ass dowéinst wichteg, reegelméisseg eng Evaluatioun an där Hsiicht ze maachen, och a grad a Bezug op de reforméierten RGTR-Reseau.

Allerdéngs muss een eent kloer soen: Egal wéi gutt an attraktiv den öffentliche Transport ass, den Auto wäert och an Zukunft seng Plaz an der Mobilitéit behalen. Den Defi hei ass, d'Elektrifizierung vun der nationaler Autosflott esou séier wéi méiglech virunzedeiwen.

Dank de staatlechen Hëlfelefen huet sech d'Unzuel vun den Immatriculationen vun neien Elektroautoen tëscht 2018 an 2021 méi wéi verzéngfacht, vu 430 op iwwer 4.600. A Prozent gekuckt hunn déi reng Elektroautoen d'lescht Joer knapps 10 % vun den Immatriculationen uitgemaach. Wann een dat mat engem Land wéi Norwege vergläicht, wou am November vun dësem Joer iwwer 80 % vun den Neizouloossunge reng Elektrogefierer waren, ass et evident, dass mer do nach mussen besser ginn. D'Subventionen sinn hei e wichtege Ureiz, souwuel fir de Kaf vun engem Gefier wéi och fir d'Installatioun vun de Boren.

Déi ëmweltfrëndlechste Manéier sech fortbeweegen ass nieft dem Zefoussgoen de Vëlo, besonnesch op kuerzen Distanzen. Mam Budget 2023 gëtt déi aktiv Mobilitéit weider gefërdert, andeems den TVA-Taux fir de Kaf, d'Locatioun a Reparatur vu Vëloen oder Pedelecken op 8 % reduzéiert gëtt.

Wa mer gären hätten, dass méi Leit op de Vëlo klammen, muss en éischter Stell och d'Infrastruktur stëmmen, dat heescht sécher an zesummenhängend Vëlosweeër getrennt vum Rescht vun Verkéier. D'Efforten an deem Beräich mussen dowéinst nach verstärkt ginn.

Här President, mir mussen den Ëmgang mat eisen natierleche Ressourcen iwwerdenken, fort vun enger linearer Notzung hin zu enger Kreeslafwirtschaft. Mam Budget 2023 gëtt e weideren Ureiz an déi Richtung geschaaft, andeems d'TVA op de Reparatur vun Haushaltsgéigestänn och op 8 % reduzéiert gëtt. Domat encouragéiert d'Regierung net just d'Leit, e Géigestand flécken ze loossen, amplaz en ewechzegen, mee si ënnerstëtzt och eis Betriber.

Här President, ech hu bis elo virun allem vun de Bierger an de Stéit geschwat, wat déi verschidde Krisen fir si bedeiten a wat mer mussen maachen, fir d'Repercussionen dovun ofzefiedere. Mee eis Betriber si geneesou konfrontéiert mat héijen Energiepräisser, mat Käschte vu Rostoffer, déi an d'Luucht ginn, a mat der digitaler an energieatescher Transititioun.

Am Kader vun den zwee Solidaritéitspäck huet d'Regierung vun Ufank un eng ganz Rei Mesurë geholl

an Aiden en place gesat, fir de Betriber geziilt ënner d'Äerm ze gräfen, fir net just gutt duerch d'Krisen ze kommen, mee och de strukturelle Wandel, deen d'Digitalisierung an d'Dekarbonisierung mat sech bréngen, ze bewältegen.

Zum engen ass decidéiert ginn, d'Indextranche vu Juli 2022 op Abrëll 2023 ze verréckele fir ze evitéieren, dass d'Betriber duerch en ze séier Unzéie vun de Lounkäschten a finanziell Schwieeregkeete kommen, a fir ze verhënneren, dass et zum Ofbau vun Aarbechtsplaze géif kommen. Zum anere si spezifesch Hëlfelefen agefouert ginn, fir déi Betriber, déi am meeschte vun den héijen Energiepräisser betraff sinn, ze ënnerstëtzen. Zousätzlech dozou sinn och geziilt Hëlfelefen decidéiert ginn, fir de Betriber bei der energieatescher an der digitaler Transititioun ënnert d'Äerm ze gräfen.

Eng vun de gréissten Erausforderungen, mat deenen all d'Betriber, quéesch duerch all déi verschidde Secteuren, ze kämpfen hunn, ass de Manquant u qualifiziertem Personal. Mat dësem Budget ginn zwou Mesuren ëmgese, fir géint dës Penurie virzegoen, fir Leit op Lëtzebuerg unzezéien an d'Kompetitivitéit vun eise Betriber ze stäerken.

Zum enge gëtt de Régime d'impatrié méi attraktiv gemaach, andeems de Seuil vum Revenu, fir eligibel ze sinn, vun 100.000 op 75.000 Euro erofgesat gëtt. Zum anere gëtt de Regime vun der Prime participative adaptéiert, fir de Betriber méi Flexibilitéit ze ginn a fir dass méi Salariéen dovun profitéieren kënnen.

Doriwwer eraus mussen awer weider Pisten analyséiert ginn, fir méi qualifizéiert Leit op Lëtzebuerg ze kréie respektiv hei auszebilden. Huele mer nëmmen d'Beispill vun der energieatescher Transititioun. Ouni qualifizéiert Handwierker, déi Fotovoltaikanlagen a Wärmepumpen installéieren, d'Wandrieder oprichten oder d'Haiser isoléieren, kënnen eis Subventionen an Ziler sou gutt sinn, wéi se wëllen, wa mer net genuch Leit hunn, fir dës ëmzesetzen, da komme mer trotzdeem net virun.

Et ass dowéinst zum Beispill wichteg, eng kloer Strategie ze entwéckelen, mat konkrete Mesuren an Usätz, fir dee Problem Meescher ze ginn. Eist Zil muss et sinn, zu engem reegelerchte Champion an der energieatescher Transititioun ze ginn. An dat packe mer nëmme mat de qualifizéierte Leit, déi dat um Terrain ëmsetzen!

Donieft mussen mer d'Situatioun genee am Bléck behale fir sécherzestellen, dass eis Betriber net nëmme gutt duerch dës Krisen kommen, mee och konsequent an d'Digitalisierung an an d'Dekarbonisierung investéieren, fir och an Zukunft kompetitiv ze bleiwen.

Dat gëllt besonnesch fir déi méi kleng a mëttel Betriber, déi d'Réckgrat vun eiser Wirtschaft duerstellen, mee gradesou fir d'Industrie, déi anerefalls riskéiert, hir Produktioun ze delokaliséieren.

Här President, d'Zil, fir e bessert Zesummeliewen an eiser Gesellschaft ze erreechen, muss den Ausgangspunkt vun eiser Politik an alle Beräicher sinn. Ech hu mech a mengem Rapport op e puer spezifesch Theeme konzentréiert: déi aktuell Energiekrisen an d'Inflatioun, de Logement, d'Klimakrisen an d'Erausforderungen fir eis Betriber. Dat heescht awer net, dass aner Beräicher manner wichteg wieren oder keng Roll fir e bessert Zesummeliewe spillen. Et géif allerdéngs de Kader vun dësem Rapport sprengen, op all eenzelne Punkt am Detail anzugeen, dowéinst wëilt ech gär e puer dovunner just kuerz uschnieden.

Ech wëlt zum Beispill den Noutdängscht an eise Gesondheetssystem ervirhiewen. Eng gutt Couverture vun Éischt-Hëllef-Service an en Accès fir all Bierger zu enger gudder medezinnescher Versuergung sinn onverzichtbar fir d'Wëlbefanne vun de Leit.

D'Pandemie huet gewisen, wéi wäertvoll eis Gesondheet ass, net just déi kierperlech, mee och déi mental. Duerch d'Pandemie huet och déi mental Gesondheet bei ville Leit gelidden. Mir mussen dowéinst hei fir eng besser Prise en charge suergen.

D'Éischt Hëllef an d'Noutdängschter leie mir besonnesch um Häerz. Eng gutt Couverture ass och hei essenziell. Zu engem gudden Zesummeliewe gehéiert och, dass een deem aneren hëlleft, och am Noutfall.

D'Aféiere vun enger Liewensretter-App, iwwert déi een op fräiwëlleger Basis geolokaliséiert a bei engem Noutfall an direkter Ëmgéigend alertéiert gëtt, ass a mengen Aen eng villversprechend Pist, fir d'Couverture hei nach weider ze verbessern, a sollt onbedéngt a Betruucht gezu ginn.

Donieft ass d'Deelhuelen un engem Éischt-Hëllef-Cours haut gréisstendeels fräiwëlleg. Och wann déi Cours Succès hunn, sollt een zousätzlech driwwer nodenken, d'Participation un esou engem Cours an déi schoulesch Ausbildung oder d'Füerschaistonnen anzubannen.

Une voix | Très bien!

M. Max Hahn (DP), rapporteur | Donieft sinn d'Kultur an de Sport e weidere wichtege Aspekt fir e bessert Zesummeliewen. Si bréngen d'Leit beieneen, erméiglechen en Austausch tëscht de Bierger a sinn och e wichtege Vecteur fir d'Integratioun an eiser multikultureller Gesellschaft.

Wat d'Kultur ugeet, esou stécht Esch als Europäesch Hauptstadt als ee vun de Projet-pharen an der Lescht eraus. D'Regierung an d'Gemengen hunn hei net just an d'Infrastrukturen investéiert, mee och besonnesch déi Kulturschaffend gefërdert an ënnerstëtzt. Als Süd-deputéierte sinn ech hei sécher e bësse befaangen, mee et ass immens wichteg, dass mir déi Dynamik vun Kulturjoer notzen, fir an nohaltege Projeten am Interessi vun de Kulturschaffenden am Süden an am ganze Land ze investéieren.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Max Hahn (DP), rapporteur | Här President, ech sot et uganks vu menger Ried, dass eist Land scho vill Krisen a senger Geschicht gemeeschtert huet. De Budget, deen ech haut presentéiert hunn, stellt och d'Weihe fir e Land, wat muer besser soll dostoe wéi haut.

D'zentral Pisten, fir Lëtzebuerg ze stäerken, hunn ech probéiert, a menger Ried ze developpéieren. Ech wëll dofir zum Schluss just kuerz dräi Stéck rappeléieren, déi mir besonnesch wichteg sinn:

– Jidderee muss sech Wunne kënnen leeschten. Dofir mussen mer weider massiv an de Logement investéieren an derfir suergen, dass de Marché kapabel ass, genuch Wunnengen ze liwweren, fir der Demande nozekommen; besonnesch an dësem Moment, wou de Secteur riskéiert, méi lues ze dréien.

– Jidderee muss déi Hëllef kréien, déi him zoustinn. Mir mussen dofir sécherstellen, dass déi sozial Hëlfelefen och do ukommen, wou se gebraucht ginn. Den digitalen Office social als éischten Usprechspunkt fir Leit, déi Hëllef brauchen, wier eng weider villversprechend Pist.

– Jiddereen huet e Recht op Zukunft, also op Klimaschutz. Dofir mussen mer nei Weeër goen, fir den Ausbau vun erneierbaren Energien ze beschleunegen a jidderee mat op de Wee vun der energieatescher Sanéierung huelen. Contraignant Mesuren, sozial begleet Mesuren, innovativ Finanzierungsmodeller an eng Vereinfachung a Beschleunegung vun de Prozeduren mussen heifir Hand an Hand goen. Dat geet awer nëmmen, wa mer genuch qualifizéiert Leit hunn, déi dat och kënnen ëmsetzen.

Här President, léif Kolleegen: Kommt, mir ginn zesammen dës zentral Erausforderunge weider konsequent un, fir e bessert Zesummeliewe vun eis all!

Une voix | Très bien!

M. Max Hahn (DP), rapporteur | Här President, erlaabt mer, zum Schluss nach e puer Mercie lasszeginn. E Budgetsrapport ze schreiwen, ass e bësse wéi eng Rees: Ier et lassgeet, muss ee wäit am Virus plangen, wéi een dorun erugee wëllt, et préparéiert ee sech, et liest ee sech eran an et informéiert ee sech.

Mee esou eng grouss a wichteg Rees mécht een net eleng. Et gëtt een dobäi vu ville Mënschen ënnerstëtzt a begleet, déi ee beroden, engem d'Richtung weisen an engem eng Hand upaken. Ech wëllt dowéinst alle Membere vun der Finanz- a Budgetkommissioun Merci soen, dass si mir dës Aufgab uvertraut hunn. A merci fir déi gutt Zesummenaarbecht an der Kommissioun! E besonnesche Merci dem Caroline Guezennec, Secrétaire-administrateur vun der Kommissioun, fir déi gewëssenhaft Aarbecht.

Och e grouss Merci un d'Finanzministesch Yuriko Backes an hir ganz Ekip an déi eenzel Verwaltungen, déi mer op all meng Froe Ried an Äntwert stoungen.

Merci mengen Deputéiertkolleegen aus der DP-Fraktioun fir hiert Vertrauen an d'Ënnerstëtzung, besonnesch dem President vun der Finanz- a Budgetkommissioun, dem André Bauler.

(Exclamations et brouhaha)

Ech wëllt awer och de Mataarbechter aus der DP-Fraktioun Merci soe fir hiren Engagement an hir vill Aarbecht, déi an dëse Rapport matagefloss sinn. E besonnesche Merci geet hei un de Yan Sales an un de Pitt Sietzen.

Op enger Rees begéint een och ganz vill Mënschen, et léiert een nei Leit kennen, et mécht ee vill interessant Erfarungen. Ech hat am Kader vu mengem Rapport iwwer 40 Entrevü mat Organisatiounen aus den ënnerschiddlechste Beräicher. Hinnen alleguerten e ganz grouss Merci fir déi interessant Abléck an dee spannenden Austausch!

Mam Ofschloss vu mengem mëndleche Rapport ass déi Rees elo fir mech eriwuer. Zum Schluss wëllt ech dann nach e ganz besonnesche Merci lassginn: Merci menger Fra a mengen zwee Kanner, déi mech all déi Zäit ënnerstëtzt hunn. Ouni hir Gedold an hiert Versteedsdemech fir mäin Engagement wier dës net méiglech gewiescht.

Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président | Ech ginn Akt vun der Deklaratioun vum Budgetsrapporteur, dem honorablen Här Max Hahn.

Muer de Moien héiere mer den Exposé vun der Madamm Finanzministesch Yuriko Backes.

Domat si mer um Enn vun der Sitzung fir haut ukomm.

D'Sitzung ass opgehewen.

(La séance publique est levée à 15.47 heures.)

20e séance

Présidence : M. Fernand Etgen, Président | M. Mars Di Bartolomeo, Vice-Président

Sommaire

- Ouverture de la séance publique** p. 15
M. Fernand Etgen, Président
- 8080 – Projet de loi concernant le budget des recettes et des dépenses de l'État pour l'exercice 2023 [...]**
8081 – Projet de loi relatif à la programmation financière pluriannuelle pour la période 2022-2026 (suite) p. 15
Exposé : Mme Yuriko Backes, Ministre des Finances
- 8080 – Projet de loi concernant le budget des recettes et des dépenses de l'État pour l'exercice 2023 [...]**
8081 – Projet de loi relatif à la programmation financière pluriannuelle pour la période 2022-2026 (suite) p. 19
M. Xavier Bettel, Premier Ministre, Ministre d'État
Discussion générale : M. Gilles Roth (interventions de M. Laurent Mosar, M. Mars Di Bartolomeo et M. Dan Kersch) (dépôt de la motion 1) | M. Gilles Baum (interventions de M. Gilles Roth et M. Fernand Kartheiser) | M. Yves Cruchten (intervention de M. Mars Di Bartolomeo)

Au banc du Gouvernement se trouvent : M. Xavier Bettel, Premier Ministre, Ministre d'État ; M. François Bausch, Vice-Premier Ministre ; M. Claude Meisch, Mme Corinne Cahen, M. Marc Hansen, Mme Taina Bofferding, M. Lex Delles, M. Franz Fayot, M. Georges Engel, Mme Yuriko Backes et Mme Joëlle Welfring, Ministres.

(La séance publique est ouverte à 09.01 heures.)

1. Ouverture de la séance publique

M. Fernand Etgen, Président | Ech maachen d'Sitzung op.

2. 8080 – Projet de loi concernant le budget des recettes et des dépenses de l'État pour l'exercice 2023 [...]

8081 – Projet de loi relatif à la programmation financière pluriannuelle pour la période 2022-2026 (suite)

Mir héieren de Moien den Exposé vun der Madamm Finanzministesch Yuriko Backes iwwert de Staatsbudget

vum Joer 2023 an iwwert d'Programmation financière pluriannuelle. Madamm Finanzministesch, Dir hutt d'Wuert.

Exposé

Mme Yuriko Backes, Ministre des Finances | Här President, Dir Dammen an Dir Hären Deputéiert, léif Regierungskolleegen, mir liewen an immens onsécheren a volatilen Zäiten; ech mengen, dat wësse mer alleguerten. Kee vun eis kann an d'Zukunft gesinn. Dës Joer, wéi all Joer, kann de Budget nëmmen op Basis vun deenen Zuelen opgestallt ginn, déi zu deem Moment eis och zur Verfügung stinn. An all Joer ass de Finanzministère virsiichteg genuch an den Zuelen, fir dass méiglech Schwankungen eis net aus der Bunn geheien.

Ech wëll dës Ried mat engem kuerzen Iwwerbléck vun deene leschten Entwécklungen um geopolitische Plang ufänken; ech erklären dann, wat dat fir déi

budgetär Eckdate bedeit; duerno ginn ech dann op déi grouss Prioritéite vum Budget 2023 an.

Fir d'éischt wëll ech natierlech dem Budgetsrapporteur, dem Här Max Hahn, e ganz grouss Merci soe fir säi wierklech ganz exzellente Rapport. Säi Rapport belicht net nëmmen déi grouss Orientatiounen fir d'nächst Joer, mee och eng ganz Rei interessant Pisten, wéi mir nach besser zesumme liewe kënnen an eise schéine Land.

E grouss Merci och un all déi Institutionen fir hir ganz nützelech Iwwerleeungen, fir hir Analysen an och fir hir Iddien, déi si am Kader vun hiren Avice gemaach hunn. Ech wäert op eng Rei vun deene Punkten och agoen.

Wéi ech de Budget hei deposéiert hunn, hunn ech gesot, dass dës Budget realistesch, solidaresch a responsabel ass. Et ass e Krisenbudget fir Krisenzäiten. Dës huet sech och an deene leschten zwee Méint androcksvoll confirméiert.

De brutalen an den illegale Krich géint d'Ukrain ass a sengem zéngte Mount. D'Ukrainer wiere sech mat internationaler Hëllef. Och Lëtzebuerg dréit säin Deel dozou bäi mat Suen a mat Material. Sait Februar huet Lëtzebuerg d'Efforte vun der Ukrain mat 75 Milliounen Euro ënnerstëtzt. Dat si ronn 16 % vun eise Defensebudget.

Kee weess haut, wéi sech d'Situatioun an deenen nächste Méint wäert weiterentwéckelen. Op ekonomeschem Plang bleift den Drock op Europa domadder weider ganz héich, zemoools wéinst dem President Putin sengem perfide Spill, fir d'Energie als Waff ze benotzen.

D'EU ass an dësem ganz schwéieren Ëmfeld bis elo awer trotzdeem besser duerch d'Kris komm, wéi mer nach virun e puer Méint hätte fäerte kënnen. D'Gaspäicheren an Europa sinn zu iwwer 90 % gefëllt, an den Hierscht war duerschnëttlech méi waarm wéi ugeho.

Och konnt vill Energie gespuert ginn. Lëtzebuerg huet esou iwwert déi éischt eelef Méint vum Joer 33 % manner Gas verbraucht par rapport zu der Moyenne vun deene leschte fënnf Joer. Dës ass e